

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

BRNO 1970

SLOVANSKÉ KOSTROVÉ POHŘEBIŠTĚ V ŽIDLOCHOVICÍCH (okr. Brno-venkov)

ČENĚK STAŇA, AŮ ČSAV Brno

V zimě 1967/68 začala stavba nové trasy státní silnice v úseku Židlochovice—Nosislav, probíhající těsně nad levým břehem řeky Svratky. Na jižním okraji města Židlochovic, v poloze „Za jatkami“, zachytila stavba známé slovanské pohřebiště.¹ Nepříznivé půdní podmínky nedovolily provést záchranný výzkum před zahájením zemních prací, neboť v širokém pásu podél strmého břehu nad korytem řeky překrývala podložní vrstvy (spraš a písek) až 150 cm silná černá vrstva. V únoru 1968 začal bagr zachycovat lidské kosti, nebyly však nalezeny žádné archeologické památky. Teprve v dubnu, když skončil bagr hrubou prací, bylo možno přistoupit k provedení záchranného výzkumu. V neupraveném profilu na východní straně budoucí silnice se rýsovalo šest hrobů, které zčásti bagr narušil, zčásti je vybrali členové místního muzejního kroužku, aby je děti nezničily. Kostí z porušených hrobů se ujal místní lékárník, který hroby označil čísly 1—6, takže bylo možno identifikovat kostry jednotlivých hrobů, jejichž polohu se nám rovněž podařilo přesně zaznačit. Při výzkumu jsme dokončili odkryv tři ze zmíněných šesti hrobů a v obnaženém svahu jsme objevili další tři hroby (č. 7—9). Desátý hrob jsme zachytili v sondě, položené východně od silnice. Pohřebiště tedy pokračuje v šířce asi 30 m východním směrem. Z hrobů jsme získali jednu nádobku ve střepech, několik tenkých bronzových náušnic, korálky, železné nožičky, ocílku a železnou přezku. Prozkoumaná část pohřebiště patrně patří do druhé poloviny 9. století.

Poznámka:

¹ Č. Staňa, Slovanský hrob v Židlochovicích, Přehled výzkumů 1963, 60.

DAS SLAWISCHE SKELETTGRÄBERFELD VON ŽIDLOCHOVICE (Bez. Brno-Land)

Im Skelettgräberfeld am Südrand der Stadt Židlochovice, Bez. Brno-Land, das beim Bau der Staatsstraße gestört wurde, untersuchte man 1968 10 Gräber. Der Großteil der Gräber war z. T. vom Bagger beschädigt worden. Man gewann an Grabgut ein Tongefäß, mehrere Ohringe aus dünnen Bronzedraht, Glasperlen, Eisenmesser, einen Feuerstahl und eine Eisenschnalle. Der untersuchte Teil des Gräberfelds gehört offenbar in die zweite Hälfte des 9. Jhs.

SLOVANSKÝ HROB V KLOBOUKÁCH U BRNA (okr. Břeclav)

JIŘÍ PAVELČÍK, AŮ ČSAV Brno

Při stavbě nové čerpací stanice n. p. Benzina u státní silnice Brno—Hodonín zachránil K. Samec kostrový hrob. Kosterní pozůstatky v něm byly uloženy v natažené poloze na zádech, s pravou rukou podél těla a levou mírně pokrčenou přes břicho. Hlava směřovala k západu. U nohou stál hrnec blučinského typu a při dlani pravé ruky ležel železný nůž. Hrob můžeme datovat do 9. století.

EIN SLAWISCHES GRAB IN KLOBOUKY BEI BRNO (Bez. Břeclav)

Beim Bau der neuen Tankstelle störte man ein slawisches Skelettgrab. K. Samec rettete die Bestattung, zu der ein Gefäß vom Blučina-Typus und ein Eisenmesser gehörten.

SLOVANSKÝ HROB Z MUŠOVA (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Při hrách v pískovišti severně od obce narazili mušovští chlapi na lidské kosti a část nádoby. Dne 23. května 1968 bylo o nález uvědoměno mikulovské muzeum. Na místě bylo možno jen pře-

vzít kosterné pozůstatky, které prý ležely v hloubce 80 cm, a několik střípků z nádoby. Podle střepin nádoby je možno pohřb přiřknout slovanskému obyvatelstvu v době hradištní. Zbytky nádoby jsou uloženy v mikulovském muzeu inv. čís. A 1022. Kosterný materiál je uložen na Antropologickém ústavu University J. E. Purkyně v Brně.

EIN SLAWISCHES GRAB IN MUŠOV (Bez. Břeclav)

In der Sandgrube wurde ein Grab gestört, das nach den Keramikbruchstücken der Burgwallzeit zugesprochen werden kann.

ANTROPOLOGICKÉ ZHODNOCENÍ NÁLEZU KOSTERNÍCH POZŮSTATKŮ Z MUŠOVA (okr. Břeclav)

ANNA LORENCOVÁ, přírodovědecká fakulta UJEP Brno

Kosterní pozůstatky z Mušova představují poškozené součásti neúplné lidské kostry: mozkovna s rozrušenou levou krajinou spánkovou, zlomky zbývající kostry osově a kostí pažních, poškozená pánev a kosti dolních volných končetin. Jejich stavba je středně robustní, reliéf pro úpony svalové slabě vytvořen.

Znaky důležité pro rozlišování pohlaví (zejména na pánvi a na lebce) nasvědčují svou morfologií a stupněm rozvoje, že jde o pozůstatky s největší pravděpodobností ženy. Zemřela ve věku 20 až 25 let (jak dovolují usuzovat zcela otevřené lebeční švy, nespojená obratlová těla kostí křížové i nepřirostlé hřeben kostí kyčelních).

Mozkovna v norma verticalis je dlouhá a středně široká, dolichoidní, s relativně středně širokým čelem, pentagonálního obrysu se zdůrazněnými temenními hrboly. V norma occipitalis poměrně vysoká, s temenem mírně střechovitě klenutým a stěnami sbíhavými k základně. V norma lateralis středně vysoká až vysoká, čelo kolmé, temeno a týl rovnoměrně klenuté.

Obratle drobné, zvláště bederní, pánev typicky ženská, malých rozměrů, relativně nízká. Kostí končetin dlouhé (femur 445, tibia 378, fibula 365 mm), symetrické, kosti stehenní značně prohnuté, kosti holenní platyknemní (ind. 63), kosti lýtkové kanelované. Výška těla podle Manouvriera (na podkladě kostí dolních končetin) měří 163,3 cm, což představuje vysokou postavu.

Studovaná ženská kostra z Mušova se tedy vyznačuje takovým souborem znaků, s nímž se na Moravě setkáváme ještě v mladší době hradištní poměrně často, a to podle Stloukala (1961, 1964) např. v Hrudách u Sudoměří a v Místříně a podle našich výzkumů ve Znojmě-Hradišti v 30 až 66 procentech případů. Ani ve století následujícím nebyl tento antropologický komplex vzácný.

Poznámky:

¹ Dostál B.—Lorencová A., 1969, Grabstätte in Znojmo — Hradiště. Folia přír. fak. Univ. J. E. Purkyně v Brně, Biologia 21.

² Stloukal M., 1961, Kostry ze slovanského hradiště „Hrudý“ u Sudoměří. Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV, 1:81—84. Brno.

³ Stloukal M., 1964, Slovanské kostry z Místřína u Kyjova. Archeologické rozhledy 16:209—214.

DIE ANTHROPOLOGISCHE BEURTEILUNG DER SKELETTRESTE VON MUŠOV (Bez. Břeclav)

Die Skelettreste von Mušov stammen mit größter Wahrscheinlichkeit von einer Frau, die 20 bis 25 Jahre alt war. Nach den charakteristischen anthropologischen Merkmalen gehörte sie zu dem Typus, der in Mähren noch in der jüngeren Burgwallzeit verhältnismäßig häufig vertreten ist.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc.
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský
Překlady: Helena Plátková
Na titulní obálce: Bronzový terč ze slovanského hradiska v Mikulčicích
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.